

Kriminalita a delikvence

teorie sociální dezorganizace

- **KRIMINALITA**

= souhrn trestných činů spáchaných ve společnosti

- **DĚTSKÁ KRIMINALITA (PREKRIMINALITA)**

= kriminalita osob mladších 15 let

- **KRIMINALITA MLADISTVÝCH**

= trestné jednání osob starších 15 let a mladších 18

- Má své specifické znaky (spolupachatelství, impulsivita a jen malá příprava ...)

- **DELIKVENCE**

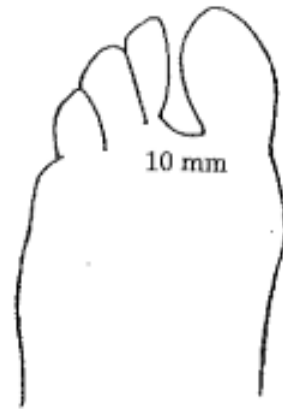
- Označuje činnost **porušující** nejen právní, ale i **společenské normy**.

ETIOLOGIE (PŘÍČINY)

- Biologické
- Psychologické
- Sociální:
  - rodina
  - parta
  - škola
  - volný čas
  - sociální skupina / etnikum
  - kulturní vlivy
- Podmínky (nízká zabezpečenost objektů,..)

Starší (počáteční) teorie kriminality

- **Italská pozitivistická kriminologie** (antropologická škola, 1. pol. 19.st.), která vychází z Darwinovy evoluční biologie
- **Caesare Lombroso** (1876, Itálie) – „otec moderní kriminologie“
- „teorie rodilého zločince“
- fyzické a psychologické anomálie (specifický antropologický typ) - stigmata

Ernst Kretschmer – konstituční typologie

- určité typy osob páchají trestné činy ve stejném poměru, v jakém jsou zastoupeny v lidské populaci
- **vztah mezi stavbou těla a charakterem**

- **pyknik** (maniodeprese)

→ typ cyklonní

(společenský, extrovert x požitekářský, labilní, impulsivní)

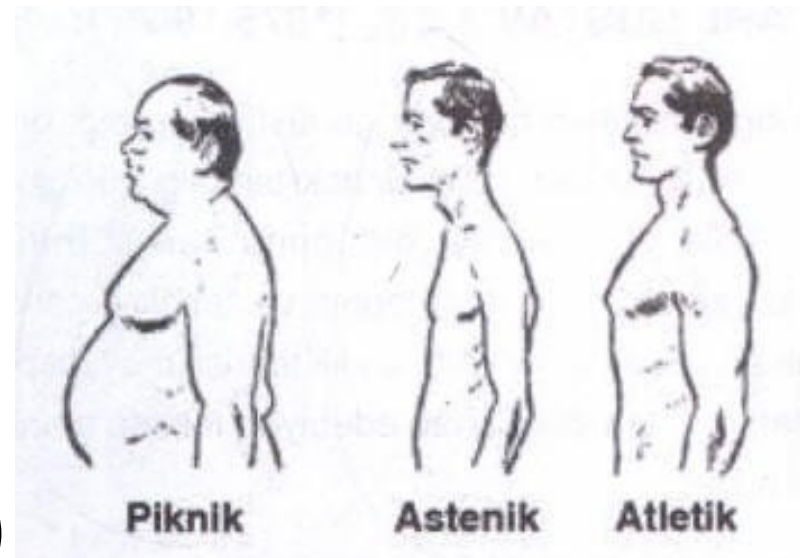
- **astenik** (schizofrenie)

(dráždivý, pedant, lhostejný)

- **atletik** (násilná kriminalita)

→ typ schizotimní

(citová chladnost, fanatismus, sebestřednost, puntičkářství)

Sociologické teorie

- sociální deviace je důsledek společenského selhání
- jedinec se chová deviantně, protože je k tomu přinucen prostředím

Teorie kulturního přenosu: Sutherland

- kriminální jednání je naučené v procesu socializace

Teorie soc. dezorganizace (Park, Burgess)

Teorie stigmatizace (Goffman)

Teorie anomie (Durkheim, Merton)

Prostorová podmíněnost kriminality (teorie sociální dezorganizace)

- myšlenka, že kriminalita není rovnoměrně distribuována mezi různé místa a lokality
- 1. pol. 19. st
- **Guerry (Fr.), Quebel (Belgie)**
- USA: **Chicagská škola (40. léta 20. st.)**
- začala rozvíjet teorii sociální dezorganizace

Sociální dezorganizace

= narušení organizace spol. řádu či oslabení vzorců chování v dané společnosti či její určité sociální skupině

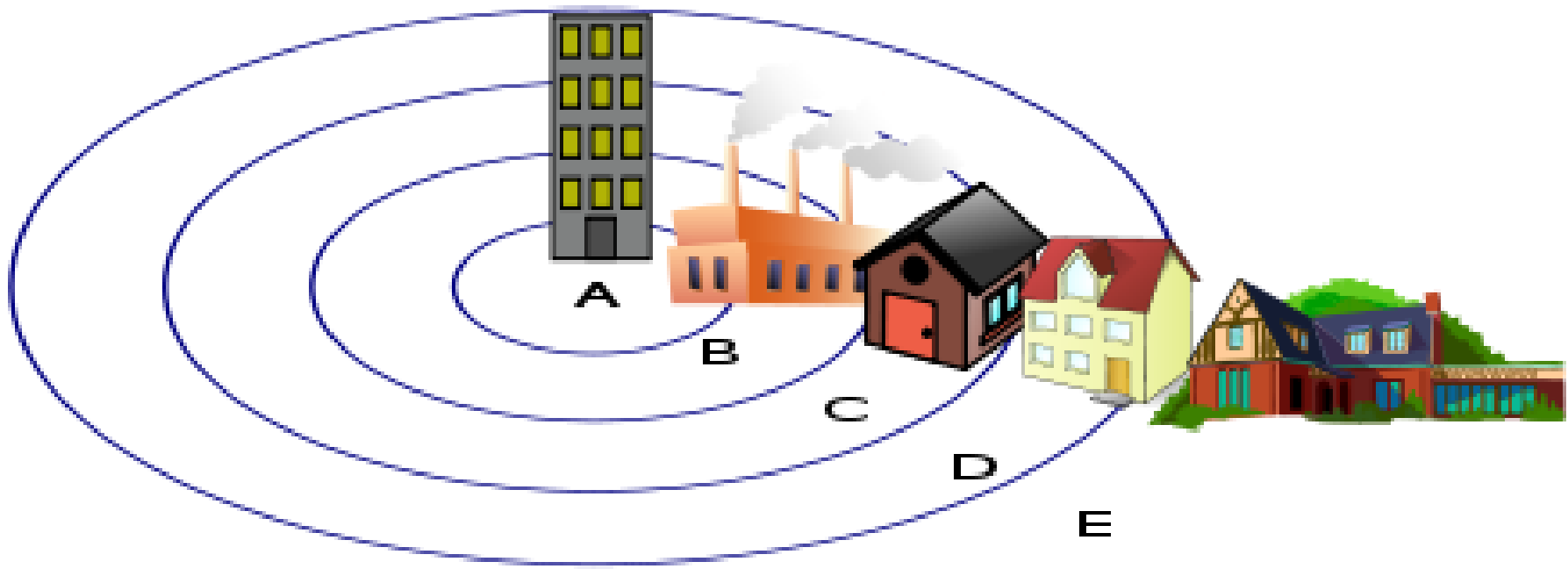
= nedostatek solidarity mezi členy společnosti

- **Durkheim**
- soc. organizace (stav stability a pořádku)
- soc. dezorganizace (stav nestability a nepokojů)

- **Sutherland** narušení spol. vlivem přechodu tradiční k moderní společnosti

- **Merton:** rozpor mezi kulturně předurčenými cíly a institucionálně definovanými prostředky k jejich dosažení

Teorie sociální dezorganizace

- 1942 Park, Burgess
- **Koncept sociální ekologie**
- město jako neustále se proměňující živý organismus
- podobnost životních stylů jeho obyvatel
- město je rozděleno do koncentrických zón

Shaw, McKay: Teorie sociální dezorganizace

- využívají koncentrické zóny města a popisují je

vliv na vyšší míru kriminality má:

- vysoká rezidenční mobilita
- vyšší heterogenita populace
- nízký ekonomický status zón

→ s nimi se pojí faktory způsobující narušení soc. organizace komunity

limity teorie:

- jednotky analýzy
  - využívání agregovaných dat
  - využívání oficiálních statistik
- neexistovaly přímé nástroje jak dezorganizaci měřit

80. léta 20. st. – obnova zájmu o teorii a její testování

- **Sampson, Groves: myšlenka neformální sociální kontroly**
- silné x slabé vazby obyvatel
- **slabé vazby** → nízká soc. kontrola → omezené vztahy členů komunity + nízká účast obyvatel na komunitních aktivitách + mládežnické skupiny bez dozoru

Rurální oblasti

- nižší míra kriminality než ve městě
- větší stabilita společenství

21. stol.

- **Kubrin, Weitzer** doplňují:
- vliv lokální kultury
- **formální soc. kontrola** (míra a kvalita policejní kontroly)
- politické uspořádání a pol. rozhodnutí v dané lokalitě